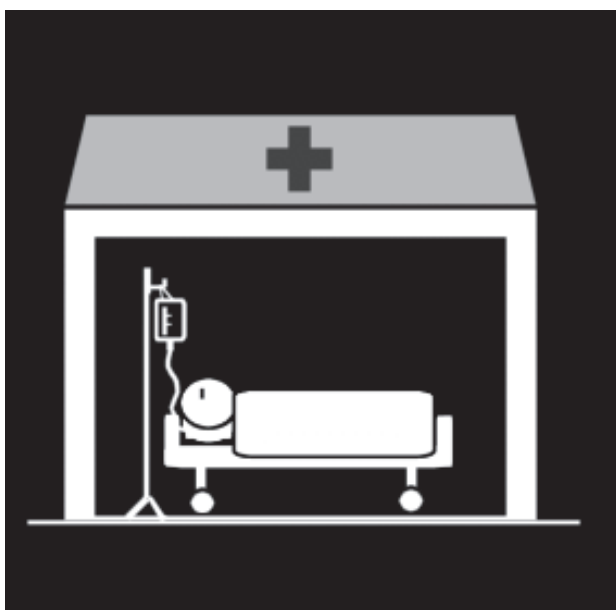

KEHITYSVAMMAINEN HENKILÖ TERVEYDENHUOLLON **POLUILLA**

Mikkelin seudulla on aloittanut Kehitysvammaisen henkilön terveydenhuollon palvelupolut (TEPA 2012–2016) -hanke RAY:n tuella. Savon Vammaisasuntosäätiön hankkeessa kokeillaan ja kuvataan kehitysvammaisen ihmisen terveydenhuoltoon perehtyneen konsultoivan sairaanhoitajan työmalli. Samalla kartoitetaan kehitysvammaisen henkilön palvelupolun kehittämiskohdat ja rakennetaan toimintamalli tukemaan kehitysvammaisen henkilön terveydenhuoltoa.

Tarve hankkeelle kumpuaa kehitysvammaisten ihmisten, heidän läheistensä sekä heidän kanssaan työskentelevien huolesta. Toiveena on, että osattaisiin katsoa ihmisen kehitysvammaisuuden ohi siihen, mikä oikeasti aiheuttaa hänen huonon vointinsa.

– On sekä inhimillisesti että taloudellisesti perusteltua, että kehitysvammaisen henkilö saa tarvitsemansa hoidon perussairauksiinsa normaaleista terveydenhuollon palveluista, kertoo Savon Vammaisasuntosäätiön palvelujohtaja Sari Kokkonen.

Pääosin kysymys koskee perusterveydenhuoltoa. Kentällä kuitenkin kumpuaa tarve liittää lähipalvelupolkuun myös ns. perustason erikoissairaanhoidon. Esiin ovat nousseet kehitysvammaisen ihmisen oikeus päästä hoitoon, kehitysvammaisuuteen ja kommunikaatioon liittyvä konsultaation puute sekä kotiuttaminen kuntoutukseen ja lääkitykseen liittyvine ohjeistuksineen.

– Kehitysvammaisen ihmisen lähipalveluverkoston on oltava kattava, jotta heidän sairautensa tulee hoidettua siinä, missä muidenkin kuntalaisten, toteaa Savon vammaisassuntosäätiön palvelujohtaja Sari Kokkonen.

PALVELUPOLULLE PÄÄSEMINEN VAIKEAA

Kehitysvammaisten ihmisten terveydenhuollon palvelujen järjestämisen kysymykset liittyvät viime vuosien suuntaukseen, jossa kehitysvammaisten ihmisten asuminen järjestetään laitosten sijaan omille paikkakunnille. Suuntausta on vahvistettu valtioneuvoston periaatepäätöksellä (2010) ohjelmasta kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseksi. Laitoksiin aikaisemmin keskittetyt palvelut ovat muuttuneet etäpalveluiksi.

TEPA-hankkeen palvelupolukartoitus on alkumetreillään tuonut esiin rikkonaisen kuvion, jossa terveydenhuollon ammattilaiset ovat aseettomia sairastuneen kehitysvammaisen henkilön kanssa. Kehitysvamma-asiiantuntijat tarvitsevat konsultaation sairauksien hoitoon ja kehitysvammaisen ihmisen kanssa työskentelevät eivät välttämättä tule kuulluksi oman tietonsa kanssa. Kehitysvammaisen ihminen matkustaa kodin, päivästyksen, erikoissairaanhoidon ja erityishuollon välillä mukanaan lähetteet, joita kukaan ei välttämättä lue.

– Mikäli kehitysvammaisen ihminen pääsee palvelupolulle, asiat kyllä sujuvat. Löytyy hyviä käyttäntöjä, joihin tarttua ja ihmisiä, jotka haluavat kehittää. Tavoitteena on, että kehitysvammaisen terveydenhuollon palvelukokonaisuus olisi selkeä kaikille osapuolille: asiakkaalle, hänen läheisilleen ja tukihenkilöilleen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, toteaa projektipäällikkö Anne Aholainen Savon Vammaisassuntosäätiöstä.

MUUTOKSESSA MAHDOLLISUUS TOISIN TEKEMISEEN

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutostus-

ta valmistelevan työryhmän raportti julkaistiin 27.6.2012 (www.stm.fi). Jatkotyöskentelyn pohjaksi on valittu malli, jossa perustason terveydenhuolto ja osa erikoissairaanhoidon (ns. perustason erikoissairaanhoidon) olisivat kuntien tai muutamien SOTE-alueiden järjestämisvastuulla. Vaativa erityistason sairaanhoito sekä koulutus, tutkimus ja koordinoitavat olisivat erityisvastuualueiden järjestettäviä palveluja.

Uudistuksen yhteydessä täytyy määrittää, mitkä erikoissairaanhoidon palveluista ovat lähipalveluja ja mitkä taas ERVA-tasolle keskitettäviä toimintoja vaativuutensa ja harvinaisuutensa takia. Kehitysvammaisten terveydenhuolto on asian ytimessä ja näyttää tarpeen perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, kehitysvammahuollon sekä sosiaalihuollon yhteistyön tiivistämiselle.

– Miten kehitysvammaisten henkilöiden terveydenhuolto tässä kokonaisuudessa nähdään: ovatko he yksilöllisine terveysongelmineen lähipalvelujen käyttäjiä, vai tekevätkö erilaiset ja -tasoiset kehitysvammat heistä automaattisesti erityisen ja vaativan potilasryhmän, joka tarvitsee erityisvastuualueen laajuista vaativaa sairaanhoitoa, kysyy Anne Aholainen.

Palvelurakennetyöryhmän väliraportissa käytettyjen taustatietojen mukaan vaativat kehitysvammapalvelut määritellään lähipalveluina alueellisesti tarjottaviksi ja vaativat kehitysvammapsykiatrian palvelut kansallisesti keskitettäviksi.

– Tässä muutoksen mylläkössä TEPA-hanke haluaa olla muistuttamassa, että marginaaliryhmien palvelujen paikan määrittäminen alueelliselle tai kansalliselle tasolle ei saa sulkea portteja heidän sairautsiensa hoitoon siellä, missä se on ihmisen itsensä kannalta helpointa ja tehokkainta, toteaa Anne Aholainen.

– Tämä vaatii osaamisen vahvistamista, konsultaatio- ja tulkkijärjestelmien kehittämistä, toimintatapojen selkeyttämistä sekä moniammatillista verkostoitumista. Muutoksessa on ennen kaikkea mahdollisuus.

Vuodelle 2013 on suunniteltu koulutusiltoja. Näistä ja muusta saa lisätietoa sivulta: <http://www.savas.fi/tepa/>